

УДК 330.342

ОКРЕСЛЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ

Гузенко О.П., 2013

Криворізький економічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»

У статті розглянуто сучасні проблеми молодіжного сегменту ринку праці та визначено ключові заходи їх усунення. Подано авторське бачення змісту заходів якісного взаємозв'язку української освіти та учасників ринку праці.

Ключові слова: *працевлаштування, молодь, молодіжний сегмент, ринок праці, молодіжна політика, безробіття, ринок попиту і пропозиції робочої сили, працевдатне населення, економічний і соціальний розвиток, українська освіта, молодіжна біржа праці, молодіжні центри праці.*

Постановка проблеми. Питання працевлаштування молоді актуалізуються ще з періоду проголошення незалежності України. Даний вибір супроводжувався зміною управлінської політики з командно–адміністративного питу до ринкового. Наслідком зазначених подій, з одного боку, стало прасування до побудови соціально–орієнтованої ринкової економіки, з іншого боку, виникло коло проблем трансформаційного характеру. Ключовими з них можна вважати: низький рівень соціально–економічної захищеності населення країни; інфляційний тиск; дисбаланс на ринку попиту і пропозиції робочої сили; відсутність можливості професійної самореалізації молоді; труднощі з пошуком першого робочого місця; законодавча неврегульованість питань працевлаштування молодого спеціаліста, а також відсутність достатньої уваги з боку керівництва держави до розвитку та адаптації дієвої молодіжної політики.

Зазначені проблеми підкреслюють сучасність та необхідність пошуку шляхів працевлаштування молоді в Україні.

Доведено не вирішення викладених проблем призводить до зниження рівня життєдіяльності молоді, так і до зростання безробіття серед економічно активного населення взагалі. Крім того, зволікання з вирішенням даних питань породжує можливість поповнення молоддю тіньової зайнятості, а на цій основі призводить до порушення правил оподаткування системи оплати праці.

Визначені аспекти поставленої проблеми доводять актуальність і сучасність вирішення питань працевлаштування молоді, яка суттєво впливає на політичну та соціально–економічну життєдіяльність України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний вклад у вивчення проблем ринку попиту і пропозиції робочої сили внесено такими відомими економістами як Е.М. Лібановою, О.А. Грішновою, П.П. Мазурком, Д.Л. Башнею, В.М. Петухом, В.В. Онікієнком, А.М. Колотом, А.В. Калиною, Г.Т. Завіновською. Зазначені вчені достанько фундаментально досліджували різні аспекти функціонування ринку попиту і пропозиції робочої сили та обґрунтовано визначали рольовий аспект працевлаштування молоді.

Разом з тим, питання працевлаштування молоді на ринку праці досить активно обговорюється в наукових роботах О.О. Дорошко [1], І.В. Тарасюк [2], Н.С. Скрипник, А.В. Майковської [3], Н.В. Подобед, А.П. Домашової [5], І. Винник [6]. Науковці не лише досліджують чинники поставленої проблеми, а й надають вагомні пропозиції для зменшення молодіжного безробіття.

Аналіз літературних джерел показав, що проблема працевлаштування молоді вивчена недостатньо. Реформування існуючих способів працевлаштування молодих осіб, які мають різний рівень освіти, має відбутися із урахуванням тих реалістичних умов, котрі притаманні сучасному ринку праці в Україні.

Формування цілей статті. Метою розробки є визначення перспективних заходів націлених на вирішення проблем працевлаштування молоді та встановлення чинників негативного впливу на поведінку молодіжного сегменту на ринку праці в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як правило молодіжна складова загальнонаціонального ринку праці вважається достатньо проблематичною. Це пояснюється тим, що існуючий дисбаланс на ринку праці в Україні торкається, у більшій мірі, саме молодіжного прошарку працевдатного населення. Зазначений сегмент ринку праці потребує пильної уваги як з боку політиків

і фахівців, так і науковців. Необхідно досліджувати можливості дієздатного характеру, котрі мають обґрунтовуватися та спиратися на достатні аргументовані наукові доробки.

Звернення до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та останніх напрямків розвитку 2013 і 2014 роки [7] показало, що у 2013 році передбачається впровадження нових законодавчих засад «...функціонування національного ринку праці, які забезпечать урахування особливостей виходу економіки з кризи та стимулюватимуть роботодавців і найманих працівників до покращення якості робочої сили та вирівнювання диспропорцій у її попиті та пропозиції». У цьому випадку належна оцінка дається українській освіті.

Законодавець вважає, що підвищенню конкурентоспроможності української освіти та її подальшій інтеграції в єдиний європейський освітній простір у 2013–2014 роках сприятимуть заходи, які представлено на рисунку 1.

З позиції проблеми, яка досліджується варто також звернутися до Концепції загальнодержавної програми зайнятості населення на 2009–2011 роки [8]. Вказаний нормативно-законодавчий документ достатньо чітко висвітлює актуалізацію поставленої проблеми з погляду взаємозв'язку державної політики зайнятості населення з формуванням цивілізованого ринку праці. Законодавець констатує той факт, що «...функціонування ринку праці...вимагає здійснення заходів, спрямованих на створення умов для мінімізації негативного впливу кризових явищ на:

- стан економічної активності населення;
- підтримку зайнятості та запобігання масовому вивільненню працівників і значному зниженню безробіття» [8].

Рис. 1. Зміст заходів у сфері вирішення проблем молодіжного сегменту ринку праці на базі української освіти (схематичне представлення автором на основі джерела [7]).

Важливим є те, що законодавець окреслює необхідність залучення правових, організаційних та економічних важелів для регулювання ринку праці на базі такого інструменту як основні напрями

проведення державної політики зайнятості.

Безумовно, наявність зазначеної Концепції [8] є досить аргументованим фактом державної оцінки реального стану національного ринку праці, визнанням існуючих проблем, у складі яких достатньо вагомою складовою виступає молодіжний сегмент. Законодавець визнає «...причинами незадовільного попиту роботодавців на робочу силу за рахунок випускників професійно-технічних навчальних закладів є невідповідність чисельності та професійного складу кваліфікованих робітників потребам роботодавців та недостатня професійна якість підготовлених кадрів» [8].

Сучасні умови функціонування національного ринку праці засвідчують необхідність посилення дієвості заходів націлених на створення умов для працевлаштування молоді. Потребують більш активної реалізації такі законодавчі акти як: Закон України «Про забезпечення молоді, яка отримала вищу або професійно-технічну освіту, першим робочим місцем з наданням дотації роботодавцю», проекти постанов «Про затвердження Положення про працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням», «Про затвердження Положення про працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням» та «Про затвердження Порядку формування та розміщення державного замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів для державних потреб і контролю за їх виконанням».

Враховуючи всі вищезгадані правові моменти видається необхідним звернутися до існуючих наукових доробок у розрізі ключових заходів стосовно перспектив розвитку ринку праці молоді в Україні. Так, Н.Є. Скрипник та А.В. Майковська [3] вважають, що «...державна молодіжна політика повинна формуватися з урахуванням інформації щодо прогнозу пропозиції робочої сили згідно з потребами роботодавців». Вказані міркування науковців обґрунтовують головною причиною безробіття молоді, а саме відсутністю можливості працевлаштуватися молодому спеціалісту після закінчення навчання.

Визнає наявність окресленої проблеми О.О. Дорошко [1] констатує той факт, що на сьогоднішній день наяву «...відсутність державного прогнозування потреб економіки у спеціалістах з вищою освітою». Ґрунтовною опорою для вирішення проблем зменшення безробіття серед молоді О.О. Дорошко вважає «...агітаційну та просвітницьку роботу...» [1]. При цьому пропонує ряд заходів серед яких виокремлює доцільність створення Молодіжної біржі праці.

Поділяє вищевикладені погляди також І.В. Тарасюк [2]. На її думку, для вирішення поставленої проблеми, «...немає повної інформації щодо прогнозу пропозиції робочої сили на молодіжному ринку праці України..., не проводиться комплексний економічний аналіз трудового потенціалу молоді та її стану на ринку праці». У цьому зв'язку вчена пропонує вдосконалювати діяльність організації державної інфраструктури ринку праці завдяки «...вільному доступу до банку вакансій через інформаційну мережу Державної служби зайнятості» та одночасно обґрунтовує доцільність впровадження таких заходів, які здатні вплинути на підвищення конкурентоспроможності молоді на ринку праці.

У контексті даної проблеми доволі змістовні міркування наводить Г.Б. Соколова. З її позиції «...для вирішення проблем працевлаштування молоді необхідна координація дій державних органів влади, роботодавців і молодих спеціалістів». За результатами проведених досліджень вона пропонує створення Молодіжної біржі праці та вважає, що саме її «...діяльність буде цілеспрямована на запобігання негативним тенденціям, які впливають на стан молоді...». Науковець наводить перелік завдань Молодіжної біржі праці, що, на наш погляд, має слугувати одним із перших кроків до вирішення поставленої проблеми.

Важливо зауважити, що ідея створення організації, яка б вирішила проблеми працевлаштування молоді не є новою. Варто лише згадати Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про молодіжний центр праці», яка була прийнята 24 січня 2001 року №40 [9]. Крім того, в Україні 20.12.2006 року відбулося парламентське слухання «Про становище молоді в Україні» [10]. Результатом парламентських слухань стала рекомендація про створення мережі молодіжних центрів праці в регіонах України.

Події останнього часу ще раз підтвердили, що нині головна увага політиків, фахівців та науковців повинна бути прикута не лише до вирішення проблем молодіжного сегменту ринку праці, а, й, перш за все, до створення дієвих законодавчих регуляторів націлених на забезпечення організаційної та фінансової підтримки вже функціонуючих молодіжних центрів праці.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи сказане, робимо висновок, що молодіжний ринок праці в Україні характеризує низка проблем, які витікають з практичної відсутності дієвості законодавчих регуляторів, не достатнього дослідження ринку попиту і пропозиції з питань

працевлаштування молоді в Україні, наявної професійної неадекватності потребами ринку праці молоді та обмеженої кількості робочих місць тощо. Цей перелік можна було би продовжити, проте ми окреслили найбільш ключові моменти, котрі викликають занепокоєння у сьогоднішніх реаліях життєдіяльності суспільства. Натомість, до складу перспектив розвитку молодіжного ринку праці в Україні варто віднести: адаптацію існуючих законодавчих регуляторів із розробкою більш дієвих змін на базі особливостей функціонування молодіжного ринку праці; більш активне залучення політиків та науковців до участі в роботі молодіжних центрів праці; підвищення якісного рівня інформаційно–статистичного ресурсу в контексті оцінювання стану ринку праці молоді; збільшення зацікавленості з боку політиків та підприємницьких структур у співпраці з молодіжним сегментом ринку праці в Україні.

Література:

1. Дорошко О.О. Особливості зайнятості молоді в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Дорошко. – Режим доступу: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/453/1/Doroshko.pdf>
2. Тарасюк І.В. Працевлаштування молоді на ринку праці: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / І.В. Тарасюк. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Znphktei/2011_1/statti/tarasyuk/tarasyuk.htm
3. Скрипник Н.Є. Умови та перспективи розвитку ринку праці молоді в Україні [Електронний ресурс] / Н.Є. Скрипник, А.В. Майковська. – Режим доступу: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201043/27-34.pdf>
4. Подобєд Н.В. Проблеми зайнятості молоді на ринку праці в Україні [Електронний ресурс] / Н.В. Подобєд. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=227>
- Домашова А.П. Сучасні тенденції розвитку ринку праці молоді в Україні [Електронний ресурс] / А.П. Домашова. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukstud/3/35.pdf>
- Винник І. Концептуальні засади працевлаштування випускників вищих навчальних закладів на регіональному рівні [Електронний ресурс] / І. Винник. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Apdu_o/2009_1/R_5/Vinuk.pdf
5. Основні напрямки розвитку на 2013 і 2014 роки // Державна програма економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rv.gov.ua/siteweb/goschansk/ua/publication/content/10566.htm>
6. Концепція загальнодержавної програми зайнятості населення на 2009–2011 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=81688&cat_id=34950
7. Про затвердження Типового положення про молодіжний центр праці [Електронний ресурс]: Постанова КМУ від 24.01.2001 №40. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
8. Про становище молоді в Україні [Електронний ресурс]: Парламентські слухання від 20.12.2006 року. – Режим доступу: www.rada.gov.ua